

Br. 186 decembar 2018

Mere štednje pogoršavaju rodnu nejednakost na tržištu rada u Srbiji

Jelena Žarković Rakić, Marko Vladislavljević, Ivana Prokić i Ivana Poljak

Glavne poruke

- **Utvrđeno je da mere štednje u javnom sektoru Srbije, usvojene krajem 2014. godine:**
 - **Guraju mlađe žene u nezaposlenost, a žene blizu penzije u neaktivnost**
 - **Uzrokuju blagi rast rodnog jaza u platama**
- **Iako se to očekivalo, mere štednje nisu smanjile rodni jaz u platama u javnom sektoru usled nedosledne primene smanjenja zarada u javnim preduzećima gde većinu zaposlenih čine muškarci**
- **Potrebno je razviti i usvojiti formalne procedure za evaluaciju i praćenje distributivnih uticaja svih budućih reformskih mera**

Mere štednje Srbije ugrožavaju zapošljivost žena

Kako bi rešila problem visokog fiskalnog deficita iz 2014. godine (6,6% BDP-a i ujedno bio najveći deficit u Evropi), Vlada Srbije je uvela program fiskalne konsolidacije.

Program je uključivao smanjenje plata i broja zaposlenih u javnom sektoru, smanjenje penzija i reformu sistema ranog penzionisanja.

U to vreme, Srbija je imala značajan rodni jaz u stopi zaposlenosti (oko 15 procentnih poena) kao i veliki rodni jaz u platama (oko 14 procentnih poena). Usled boljih karakteristika žena koje rade u javnom sektoru, rodni jaz u platama je tu manji i iznosi oko 5.4%.

Nedavne studije pokazuju da su plate i nivo zaposlenosti žena posebno osetljivi na mere štednje jer žene predstavljaju većinu radne snage u javnom sektoru.

Pored toga, položaj žena na tržištu rada u Srbiji mogao je da bude dodatno otežan manjom raspoloživošću neformalne brige o deci (pomoć baka i deka) s obzirom na izmene u penzionom zakonodavstvu koje su se desile neposredno pre uvođenja programa fiskalne konsolidacije, pre svega u vidu aktuarskih penala za rano penzionisanje.

Smanjenje zarada u okviru mera štednje iznosilo je 10 odsto za radnike u javnom sektoru koji zarađuju više od 25.000 dinara. S obzirom da su žene većina među onima koji zarađuju 25.000 dinara i manje od toga, očekivali smo da ova mera smanjenji rodni jaz u platama.

Tim istraživača Fondacije za razvoj ekonomske nauke identifikovao je dve moguće posledice smanjenja plata u javnom sektoru:

- Zaposleni su podstaknuti da napuste javni sektor (i pređu npr. u privatni sektor, postanu nezaposleni ili neaktivni).
- Efekat na zarade je nejasan usled neravnomernog sprovođenja mere unutar javnog sektora.

Analiza

Istraživački tim je želeo da analizira kako je smanjenje plata, kao deo mera štednje, uticalo na jaz u zaradama između muškaraca i žena u javnom sektoru i verovatnoću njihovog prelaska u neki drugi sektor.

Tim je analizirao podatke Ankete o radnoj snazi (ARS) iz 2014. godine (pre fiskalne konsolidacije) i 2015. godine (nakon fiskalne konsolidacije). ARS je anketa koju kvartalno sprovodi Republički zavod za statistiku i pruža nacionalne i regionalne reprezentativne podatke o tržištu rada u Srbiji.

Ključni nalazi

Analiza koju je tim sproveo pokazuje da:

Postoji blago povećanje jaza u platama zbog različitih nivoa sprovođenja reformi u pojedinim vladinim pod-sektorima.

- Opšti sektor države (javna uprava, zdravstvo, obrazovanje, socijalna zaštita), u kome uglavnom rade žene, u potpunosti je sproveo reforme, ali to nije bio slučaj sa javnim preduzećima u kojima većinu zaposlenih čine muškarci.

Smanjivanje plata podstaklo je mlađe žene i žene kojima se bliži penzija da napuste javni sektor i pređu u nezaposlene ili neaktivne.

- Takvi efekti nisu primećeni kod muškaraca.
- Većina mladih žena (do 30 godina starosti) prešla je u nezaposlene.
- Većina starijih žena (blizu ispunjenja staža za penziju) prešla je u neaktivne.

Kod žena koje imaju decu postoji veća verovatnoća da odluče da ostanu u javnom sektoru uprkos niskim platama.

Nije utvrđeno ni za muškarce ni za žene da prelaze u privatni sektor zbog smanjenja plata.

Ovaj sažetak sumira rezultate istraživanja pod brojem **PMMA-20000** koje je podržano od strane PAGE II inicijative (2016-2020). Za više informacija o istraživačkim metodama i rezultatima pročitajte ceo izveštaj koji je objavljen u sklopu **PEP serije radnih papira**.

PAGE II je globalna istraživačka inicijativa usmerena ka podizanju kapaciteta za analizu politika usmerenih ka rastu i zapošljavanju u zemljama u razvoju. PAGE II održava Odeljenje za međunarodni razvoj (DFID) Ujedinjenog Kraljevstva i Međunarodni centar za istraživanje razvoja (IDRC) vlade Kanade.

Mišljenja i stavovi iskazani u ovoj studiji predstavljaju isključivo mišljenja autora i ne odražavaju nužno stavove PEP-a.

Efekti mera štednje na žene zaposlene u javnom sektoru u Srbiji

Zaključci

S obzirom da veći broj žena u javnom sektoru zarađuje ispod 25.000 RSD, smanjenje plata iznad tog iznosa trebalo je da smanji rodni jaz u platama.

Međutim, **rodni jaz u platama se povećao zbog nedoslednog sprovođenja reformi u javnim preduzećima u kojima su većina zaposlenih muškarci** (u poređenju sa opštim sektorom države gde većinu zaposlenih čine žene).

Ovaj ishod je posledica odsustva nadgledanja sprovođenja javnih politika.

Poruke za javne politike

Uprkos političkoj retorici o rodnim pravima i naporima kreatora politika da poboljšaju poziciju žena na tržištu rada u Srbiji, trenutno se ne sprovode nikakve rodne analize pre implementacije novih mera.

Kao što je ovaj istraživački projekat pokazao, sprovođenje politika bez prethodne rodne analize ali i odsustvo monitoringa politika može pogoršati rodne nejednakosti. **Stoga je neophodno razviti i usvojiti sistematične formalne procedure za evaluaciju i praćenje distributivnog uticaja bilo koje buduće reformske mere.**

Sprovođenje sistema praćenja (monitoringa) javnih politika bi omogućilo vlastima da identifikuju probleme u sprovođenju novih mera.

Slabo upravljanje javnim preduzećima i nedostatak državnog nadzora su konstantan problem. Nalazi ovog projekta nude dodatne dokaze da su neophodne ozbiljne reforme u ovoj oblasti.